

NOTAT OM UNIVERSITETSUDDANNELSER TIL FREMTIDEN

Følgende beskriver DSFs vurdering af de forskellige elementer i regeringens nye udspil "Fleksible universitetsuddannelser til fremtiden"

Regeringen vil forlænge akademiske bachelors retskrav på en kandidatuddannelse, så det gælder i 3 år. Hensigten er, at de bachelorer, der træder ud på arbejdsmarkedet, finder job. Regeringen vil følge udviklingen i blandt andet bachelors beskæftigelse tæt.

Vores vurdering: DSF har arbejdet for en udvidelse af retskravet i mange år, og vi er derfor meget glade for dette forslag, da det vil skabe større fleksibilitet for de studerende.

Universiteterne skal tilrettelægge bacheloruddannelserne, så de giver umiddelbare erhvervskompetencer, der klæder de studerende bedre på til at finde et job på baggrund af deres bacheloruddannelse.

Vores vurdering: DSF mener, at kandidatuddannelsen bør være den naturlige forlængelse af en universitetsbachelor. Det er centralt, at universitetsbacheloruddannelser er forskningsbaserede akademiske uddannelser og ikke professionsuddannelser. Derfor stiller vi os også kritisk over for en øget erhvervsretning.

Det er fint, hvis studerende efter endt bachelor har lyst og mulighed for at prøve kræfter med arbejdsmarkedet (fx set i sammenhæng med en udvidelse af retskravet), men det skal ikke ske på bekostning af det faglige indhold i uddannelsen.

Regeringen vil gøre det muligt, at universiteterne også kan lægge vægt på blandt andet erhvervs erfaring og anden relevant erfaring, når de vælger mellem kvalificerede ansøgere til kandidatuddannelserne. Muligheden supplerer de eksisterende muligheder for at bruge f.eks. optagelsesprøver.

Vores vurdering: Det eneste relevante adgangskriterium til en kandidatuddannelse bør være en relevant bachelorgrad. Vi frygter, at yderligere adgangskrav kan være med til at devaluere bachelorgraden og være starten på en bevægelse i retningen af generelle adgangsbegrænsninger på kandidatuddannelser og en afskaffelse af retskravet.

Det er også væsentligt, at de "almindelige" retskravskandidater - altså kandidater hvor studerende primært kommer i naturlig forlængelse af deres bachelor og hvor der derfor ikke er adgangsbegrænsninger - ikke bliver "andenrangs-kandidater", der er forbeholdt studerende, som ikke kan blive optaget på højere prioriterede elite-kandidater med restriktive adgangsbegrænsninger. Sammenholdt med regeringens ambition om at etablere flere nye tværfaglige kandidater (som studerende som udgangspunkt ikke vil have retskrav til), kan man have en vis frygt for denne udvikling.

Regeringen vil etablere en ny type ordinær uddannelse, 1-årige masteruddannelser, som akademiske bachelorer kan tage som alternativ til en traditionel kandidatuddannelse.

Danske Studerendes Fællesråd

Uddannelserne skal kunne følges enten som ordinære heltidsuddannelser eller tilrettelagt på deltid, mens de studerende er i job. Uddannelserne skal kunne tages lige efter bacheloruddannelsen eller som en mere overkommelig vej tilbage til universitetet for de unge, der har valgt at finde job efter bacheloruddannelsen.

Vores vurdering: I vores perspektiv bør den almene 2-årige kandidat være den naturlige overbygning på en universitetsbachelor. En 2-årig kandidat giver mulighed for en større fordybelse og faglig indsigt, end hvad der er muligt på kun et år.

Vi ser ikke behovet for mindre uddannelse i fremtiden, tværtimod. Set i sammenhæng med forslaget om at "øge overskueligheden" ved at nedlægge BA-indgange virker det også paradoksalt at indføre en helt ny uddannelsesstype.

Regeringen vil prioritere et ekstra opstartstilskud til universiteterne, så universiteterne får incitament til at udvikle et bredt udbud af 1-årige masteruddannelser.

Vores vurdering: Eftersom vi har svært ved at se behovet for 1-årige masteruddannelser, mener vi, at disse midler kan anvendes mere fornuftigt på de ordinære kandidatuddannelser.

Regeringen vil mere end fordoble antallet af uddannelser i den nuværende forsøgsordning for erhvervskandidatuddannelser på deltid, så studerende på 50 forskellige uddannelser får mulighed for at tage en kandidatuddannelse sideløbende med, at de er job.

Vores vurdering: DSF er positive over for erhvervskandidatordningen. Vi mener dog grundlæggende, at man bør afskaffe det store fremdriftsregime, så alle studerende har adgang til den fleksibilitet, som erhvervskandidaterne giver til nogle få. Desuden er der en problematik omkring balancen mellem studie og arbejdstid i kraft af meget høje krav til ugentligt timetal for ansættelse på erhvervskandidatordningen.

Universiteterne skal udvikle flere tværgående kandidatuddannelser, der er særligt efterspurgt på arbejdsmarkedet. Det skal give bachelorer mulighed for at skifte spor til et andet fagområde end det, de er uddannet i. Det kan både være nye uddannelser eller justeringer i eksisterende uddannelser.

Vores vurdering: At oprette flere tværgående kandidater kan være helt fint i det omfang det giver fagligt mening.

Man skal dog være opmærksom på, at det let kan give udfordringer at tilrettelægge et stabilt og højt fagligt niveau på en kandidatuddannelser, hvor de studerende kommer med meget forskellige forudsætninger. Derfor er det vigtigt, at det er de faglige miljøer, som er drivkraften bag oprettelsen af sådanne uddannelser, så man sikre det er fagligt meningsfuldt og forsvarligt.

Regeringen vil i samarbejde med universiteterne gennemgå uddannelsesudbuddet og skabe et grundlag for, at universiteterne kan skabe et mere overskueligt uddannelseslandskab.

Ambitionen er færre fagligt nærtbeslægtede udbud, samtidig med at alle relevante faglige specialiseringer bevares. Nogle steder kan der være potentiale for bredere indgange til bacheloruddannelserne, hvor det vurderes fagligt relevant. Det kan give flere mulighed for at specialisere sig løbende gennem bachelor- og kandidatuddannelsen og bidrage til at reducere fejlvalg.

Vores vurdering: Vi mener ikke det er et substantielt argument at lukke relevante bacheloruddannelser for at "øge overskueligheden". Tilrettelæggelsen af bacheloruddannelser og -indgange bør bero på faglige og didaktiske overvejelser, og både brede og mere specialiserede bacheloruddannelser har en berettigelse, hvorfor begge dele også findes i det nuværende uddannelseslandskab.

Forslaget minder mere om en spareøvelse, og ikke en reel ambition om indretningen af vores uddannelsessystem.

Danske Studerendes Fællesråd

Ønsker man at skabe overskuelighed er det i høj grad også et vejledningsspørgsmål. Både i forhold til at styrke vejledningsindsatsen for uddannelsessøgende, men også at have et beskæftigelsessystem, som kan vejlede og hjælpe virksomheder med at navigere i uddannelseslandskabet.

Regeringen vil afskaffe bonusordningen for hurtig studiestart (1,08-reglen), så adgangskvotienterne på de populære uddannelser ikke presses unødigt op, og så der er bedre sammenhæng mellem kvalifikationer og karakterer.

Vores vurdering: DSF har også anbefalet en afskaffelse af 1,08-reglen. Reglen skaber en kunstig forhøjning af adgangskvotienter, og bidrager til et uhensigtsmæssigt fremdriftspres.

Man bør dog også se på ”hurtig-startsbonusen” i SU-reformen fra 2013 (studenter mister retten til det 6. SU-år, hvis de venter mere end to år), og på gangereglen for antallet af A-fag.

Regeringen vil undersøge styrker og svagheder ved det nuværende optagesystem og fremlægge et forslag til at forbedre optaget på baggrund af en tæt dialog med relevante interessenter.

Vores vurdering: DSF ser meget positivt på forslaget. Der er behov for ændringer af det nuværende optagesystem. Det store karakterræs, som det nuværende optagesystem skaber, skader både læring og trivsel. Samtidig er det vigtigt at have den sociale mobilitet i optagesystemet for øje.

Der er dog ingen nemme løsninger til forbedring af optagesystemet, og der er behov for en grundig undersøgelse af, hvordan vi kan løse udfordringerne med det nuværende system uden at forårsage nye problemer.

Allerede nu vil regeringen give universiteterne bedre mulighed for optage kvalificerede ansøgere til den enkelte bacheloruddannelse og til at målrette optaget i henholdsvis kvote 1 og kvote 2, f.eks. ved at universiteterne kan anvende adgangsprøver alene i kvote 2.

Vores vurdering: DSF er principielt imod, at man opstiller andre adgangskrav til videregående uddannelser end bestået gymnasialeksamen samt krav til fag på specifikke niveauer. Man må holde fast i at en bestået gymnasialeksamen med de rigtige fag er det relevante adgangskriterie, som sætter folk i stand til at starte på en videregående uddannelse. Ellers devaluerer vi de gymnasiale uddannelser, og stiller unødige barrierer op for uddannelse. Der er naturligvis en anden problemstilling, når der skal fordeles pladser, når der er flere kvalificerede ansøgere end pladser. Men det er unødvendigt at afvise kvalificerede ansøgere hvis der er ledige pladser.

Derfor mener vi heller ikke universiteterne bør have bedre muligheder for at opsætte yderligere adgangskrav i form af adgangsprøver

Regeringen vil styrke vejledningsindsatsen, så bl.a. Studievalg Danmark i høj grad har fokus på at skabe et godt match mellem ansøger og uddannelse. Samtidig skal universiteternes offentliggørelse af oplysninger om løn, beskæftigelse mv. harmoniseres og give kommende studerende mulighed for at orientere sig på tværs af uddannelsesinstitutioner og uddannelser på et sammenligneligt grundlag.

Vores vurdering: Det er en rigtig god prioritering at styrke vejledningsindsatsen og Studievalg Danmark. Der er behov for flere ressourcer til en mere opsøgende vejledningsindsats og til en større kapacitet til fx individuelle vejledningssamtaler og brobygningsaktiviteter.

At offentliggøre oplysninger om løn, beskæftigelse mv. er fint, men det er ikke nødvendigvis information som uddannelsessøgende i sig selv kan bruge til ret meget. Man skal også være påpasselig med, i hvor høj grad man tror, at man kan muliggøre standardiserede sammenligning af universitetsuddannelser på kvantitative parametre. Alle udbud af danske universitetsuddannelser er

Danske Studerendes Fællesråd

unikke uddannelser, og selv beslægtede uddannelser er kvalitativt forskellige og ikke nødvendigvis umiddelbart sammenlignelige.

Det kræver et grundigt kendskab til både de enkelte uddannelser og de forskellige universiteter før, at man kan lave en kvalificeret sammenligning af uddannelser, og derfor er det vigtigt med en dybdegående vejledningsindsats, og ikke blot en overfladisk opstilling af parametre.

Regeringen vil tilpasse kravene til evalueringer af uddannelserne, så de eksisterende regelmæssige evalueringer af universitetsuddannelserne skal sammenholdes med højeste internationale niveau.

Vores vurdering: Det er uklart for os præcist, hvad der menes med forslaget. De løbende evalueringer af universitetsuddannelser, som universiteterne selv er ansvarlige for efter overgangen til institutionsakkreditering, er en central del af det løbende kvalitetsarbejde. Hvis man kan styrke det arbejde, er det positivt.

Det er dog vigtigt at være opmærksom på en sund balance i de krav, der stilles til dokumentation og institutionernes kvalitetssikringsarbejde, så der ikke anvendes unødigt mange ressourcer på dokumentation frem for et reelt løft af uddannelseskvaliteten.

Universiteterne skal mere systematisk bruge studerendes evalueringer af kurser og undervisere til at styrke uddannelserne.

Vores vurdering: De studerendes kursusevalueringer er en central del af det løbende kvalitetsarbejde i studienævnene, og systematisk brug af kursusevalueringer er et kriterie i akkreditering af både uddannelser og institutioner.

Det er kun positivt, hvis man kan styrke kvalitetsarbejdet i studienævnene, men det er uklart præcist, hvad regeringen mener, at der kan gøres bedre.

Universiteterne skal fremover udvikle en praksis for systematisk at anerkende og belønne god undervisning.

Vores Vurdering: Anerkendelse af god undervisning er væsentligt, og det er derfor også vigtigt, at universiteterne systematisk arbejder med det. At sikre undervisning som en ligeværdig del af en forskningskarriere handler dog i høj grad om grundlæggende forhold som stillingsstruktur, ansættelsesforhold, og særligt den måde hvorpå forskning og universiteterne er finansierede. Eksterne midler udgør en stadig større andel af universiteternes finansiering. Det betyder, at forskere i stigende grad skal bruge tid på at hjemtage bevillinger fra primært offentlige og private fonde for at finansiere deres fremtidige arbejde og ansættelse. Det giver dårligere betingelser for fokus på undervisning¹. Disse rammebetingelser kan universiteterne ikke selv ændre på.

Undervisere på alle karrieretrin skal både have mulighed for og pligt til pædagogisk og didaktisk kompetenceudvikling. Der skal blandt andet være regelmæssig kompetenceudvikling for lektorer og professorer.

Vores vurdering: Et rigtigt godt forslag, som DSF selv har anbefalet i årevis. Universiteternes mulighed for at sikre kompetenceudvikling er dog i høj grad et ressourcspørgsmål, og det kan være svært at indfri de gode ambitioner, så længe universiteternes økonomi er så presset, som den er nu.

---

¹ Undersøgelser viser at forskere der udelukkende er finansieret af interne midler, bruger signifikant mere tid på undervisningsopgaver. <https://ufm.dk/publikationer/2009/analyse-af-universiteternes-og-sektorforskningsinstitutionernes-finansiering-og-organisering>

De undervisningsmæssige kvalifikationer skal vurderes i alle ansættelser af videnskabelige medarbejdere på universiteterne. Det skal give et stærkere incitament til at udvikle kompetencerne inden for undervisning.

Vores vurdering: Det er helt klart vigtigt, at de undervisningsmæssige kvalifikationer altid vurderes i alle ansættelser af videnskabeligt personale, og at der er en progression i kravene, som følger de forskellige videnskabelige karrieretrin.

Det er dog vores indtryk, at universiteterne allerede i dag er langt med at sikre formelle krav til undervisningskvalifikationer ved ansættelse af videnskabeligt personale blandt andet gennem brugen af undervisningsportfolioer. Den store udfordring er at sikre, at de formelle krav også bliver tildelt en reel vægt i de konkrete ansættelsessammenhænge, og ikke bliver overskygget af forskningsmeritter. Her kan en større inddragelse af studerende i ansættelse af videnskabeligt personale være et løsningsforslag.

Regeringen vil etablere nationale priser for fremragende undervisning på de videregående uddannelser, så landets dygtigste undervisere hyldes på samme vis, som dygtige forskere hyldes.

Vores vurdering: Prisuddelinger kan være et fint værktøj til at sætte fokus på den fremragende undervisning. Det er dog vigtigt, at man også fastholder fokus på betydningen af de rammebetingelser som tidligere er nævnt.

Universiteterne skal reducere brugen af deltidsansatte eksterne lektorer, som ikke har en hovedstilling uden for universitetet. Det skal medvirke til, at universiteternes brug af eksterne lektor især bidrager med stærk praksiserfaring fra f.eks. erhvervslivet. Regeringen vil i denne forbindelse give bedre mulighed for, at universiteterne kan ansætte fuldtidsundervisere.

Vores vurdering: Forslaget om at reducere brugen af deltidsansatte eksterne lektorer er godt. Det er vigtigt for kvaliteten af undervisningen og sammenhængen i uddannelsen, at det primært er fastansatte forskere, som forestår undervisningen.

Forslaget om at give bedre muligheder for brugen af fuldtidsundervisere er derimod dårligt. Universitetsuddannelser skal være forskningsbaserede. Dette betyder blandt andet, at undervisere også skal være forskere. Forskningsbaseringen er grundlaget for universitetsuddannelserne, og en bevægelse væk fra dette vil være til stor skade for kvaliteten.

Universiteterne skal tilbyde mere undervisnings- og vejledningstid til de studerende på uddannelser, hvor niveauet i dag er lavt. Universiteterne skal også tilrettelægge uddannelserne med styrket fokus på feedback.

Vores vurdering: Et helt centralt initiativ, hvis vi skal styrke universitetsuddannelserne. Der er desværre i dag alt for mange uddannelser, hvor undervisnings- og vejledningstiden ligger på et alt for lavt niveau og manglede feedback er et generelt problem på alle uddannelser. Timetallet og mulighed for feedback er dog altovervejende bestemt af den økonomi, som uddannelserne har til rådighed, så vi har svært ved at se, hvordan man kan løfte timetallet uden at tilføre flere midler.

Sammenhængen mellem timetal og økonomi uddybes i vores kvalitetsudspil:

<http://www.dsfnet.dk/blog/nyheder/nyt-kvalitetsudspil-fra-studerende-vores-uddannelser/>

Universiteterne skal udbrede best practice om studieintensitet og aktive studiekulturer, så flere uddannelser tilrettelægges med blik for at engagere og inspirere de studerende. Regeringen vil samtidig undersøge, om der kan skabes bedre mulighed for løbende bedømmelse af studerende for at styrke de studerendes læring.

Vores vurdering: Udbredelse af best practice er en god ting. De steder hvor studieintensitet i dag er lav, skyldes det dog primært manglede undervisningstimer, vejledning og feedback, og det er som sagt et spørgsmål om økonomi.

At se på mulighederne for fx at inddrage løbende opgaver i eksamensbedømmelsen, der hvor de lokale fagligheder finder det relevant, kan godt være meningsfuldt. Det er dog helt centralt, at man ikke åbner op for bedømmelse på baggrund af tilstedeværelse og deltagelse, a la årskarakter som de kendes fra ungdomsuddannelser. Dette vil være en stærk uhensigtsmæssig skolegørelse af universitetsuddannelserne. Universitetet indeholder og bør indeholde en høj grad af selvstændighed og ansvar for egen læring, som dette vil bryde med.

Regeringen vil give universiteterne mulighed for at bruge studiestartsprøver på kandidatuddannelserne, så universiteterne kan skabe et aktivt studiemiljø fra uddannelsens start, og hurtigt kan identificere inaktive studerende og måske give studiepladsen til en anden kvalificeret ansøger.

Vores vurdering: Vi har svært ved at se behovet for studiestartprøver på kandidaten. Studiestartsprøver på bacheloruddannelserne anvendes til at sortere studerende fra som ikke benytter deres tildelte studieplads. Prøverne er derfor ikke faglige, men handler udelukkende om aktivitet. Denne problemstilling eksisterer efter vores vurdering ikke på kandidatdelen, og studiestartsprøverne ender hurtigt med at blive anvendt som et ekstra fremdriftsværktøj. Samtidig er der også omkostninger og bureaukrati for universiteterne forbundet med at skulle afholde prøverne.

Regeringen vil etablere et nationalt kompetencepanel, som skal rådgive uddannelses- og forskningsministeren og de videregående uddannelsesinstitutioner om efterspørgsel efter kompetencer og om udviklingstendenser i forhold til videregående uddannelse og arbejdsmarkedet.

Vores vurdering: At etablere et nationalt panel, der kan rådgive uddannelserne om udviklingen på arbejdsmarkedet er fint så længe fagmiljøernes autonomi til at indrette uddannelserne ikke kompromitteres.

Universiteterne skal løbende tilpasse antallet af studiepladser til efterspørgslen på arbejdsmarkedet, så universiteterne skruer op for studiepladserne på uddannelser, der er efterspurgt af aftagere, og ned for studiepladser på uddannelser med høj ledighed, eller hvor den forventede fremtidige efterspørgsel er lav.

Vores vurdering: Det er klart at foretrække, at universiteterne selv regulerer deres optag frem for, at man forsøger at styre det fra ministerielt hold, som det er tilfældet med dimensioneringsmodellen i dag. Det er dog noget, som allerede foregår på universiteterne i dag, og et arbejde som der også bliver fulgt op på i forbindelse med akkreditering. Derfor er det også svært at se hvad det nye i forslaget er, med mindre man forventer, at universiteterne skal skære mere drastisk ned på studiepladserne ned tilfældet er i dag.

Faren ved det er, at det er meget svært at forudsige arbejdsmarkedet i fremtiden. Når man dimensionerer uddannelser på baggrund "arbejdsmarkedets behov" sker det med udgangspunkt i historiske ledighedstal. Derfor risikerer man at indrette vores uddannelser efter et arbejdsmarked, som ikke længere eksisterer, når de studerende er færdig med deres uddannelse, hvis man fokuserer for snævert på ledighedsstatistikker.

Desuden stiller vi os grundlæggende kritisk overfor idéen om at uddannelse udelukkende skal udfylde en eksisterende efterspørgsel på arbejdsmarkedet. Udbuddet af universitetskandidater er også med til at skabe fremtidens arbejdsmarked med rod i den faglige /videnskabelige udvikling på universitetet.

Regeringen vil præsentere en handlingsplan for digitale teknologier på alle videregående uddannelser, der skal give uddannelserne et teknologisk upgrade. Det vil ske på baggrund af input fra interessenter til et Call to Action, der blev udsendt i august 2018.

Vores vurdering: En ambition om at blive bedre til at anvende teknologier i undervisningen er i udgangspunktet godt. Det er dog væsentligt, at det er lokale faglige og didaktiske hensyn, der er styrende for anvendelse af teknologi. Ligeledes er det vigtigt, at anvendelsen af forskellige former for digital læring ikke bliver en nedskæringsdagsorden, hvor man erstatter undervisning mm. med digitale elementer.

Igen er det også væsentligt at påpege, at en stor barrierer for anvendelse af teknologi i undervisningen er institutionernes økonomi. I en rundspørge blandt undervisere angives tid (altså undervisertimer) som den største barrierer for anvendelse af teknologi i undervisningen.

Universiteterne skal integrere digitale kompetencer og teknologiforståelse i alle uddannelser, så de studerende uanset uddannelsesretning bliver rustet til en digitaliseret verden præget af teknologisk udvikling.

Vores vurdering: En central del af en universitetsuddannelse er at kunne forstå den verden vi lever i og forholde sig kritisk til den. En større og større del af den verden er digital og udgøres af teknologi, derfor er det også meningsfuldt, at vores uddannelser indeholder teknologiforståelse og giver digitale kompetencer. Men det er helt centralt, at det er i de enkelte fagligheder, som integrerer det i uddannelsen.

Alle skal ikke lære at kode, men alle skal kunne forholde sig kritisk til, hvordan digitale teknologier spiller ind på deres fagfelt. Det er også vores forståelse, at det er dette, som er regeringens ambition.

Universiteterne skal anvende relevante digitale teknologier i undervisningen. Videngrundlaget for effekten af at anvende teknologi i undervisningen skal også styrkes.

Vores vurdering: Som sagt er ambitionen om anvendelse af digitale teknologier god med de nævnte forbehold. En styrkelse af videngrundlaget er også positivt. Der er brug for mere viden, om hvordan teknologi anvendes hensigtsmæssigt i undervisningen.